

Porady prawne

Niniejsze informacje zaczerpnięto ze strony internetowej, m.in. przemoc domowa – poradnik prawny. Informacje zawarte w poniższych artykułach w sposób prosty i zrozumiały wyjaśniają wiele kwestii i mogą okazać się bardzo przydatne.

Przesłuchanie kobiety, która zawiadomiła o przemocy domowej

Po złożeniu na Policji lub w Prokuraturze zawiadomienia o przemocy domowej ze strony męża, konkubenta, rodzica lub dziecka, **zostaniesz przesłuchana w charakterze świadka tego przestępstwa.**

- Jeżeli złożysz zawiadomienie o przestępstwie ustnie na Policji, wówczas zostaniesz przesłuchana jako świadek od razu po złożeniu zawiadomienia. Policjant zaprotokółuje złożone przez Ciebie zawiadomienie o przestępstwie i od razu przystąpi do przesłuchania Cię w charakterze świadka
- Jeżeli złożysz zawiadomienie o przemocy domowej pisemnie, wówczas po kilku – kilkunastu dniach otrzymasz wezwanie do stawienia na Policji i wtedy zostaniesz przesłuchana jako świadek

Przesłuchanie w charakterze świadka kobiety, która zawiadomiła o przemocy domowej jest pierwszą czynnością dowodową jaką przeprowadza Policja, a jednocześnie najważniejszym dowodem w postępowaniu karnym przeciwko sprawcy przemocy. Dlatego przed złożeniem zeznań na Policji powinnaś przygotować się do czekającego Cię przesłuchania. W tym celu przypomnij sobie:

- **od kiedy Twój mąż, konkubent czy partner stosuje wobec Ciebie przemoc?** Nie chodzi tu o podanie dokładnej daty, ale co najmniej miesiąca i roku, od którego doświadczasz przemocy
- **jak wygląda przemoc, której doświadczasz w domu?** Chodzi tu o opisanie Policjantowi, czy jesteś wyzywana, jeśli tak to jakimi słowami, czy jesteś upokarzana, jeśli tak to w jaki sposób, czy jesteś bita, jeśli tak to czy jesteś kopana, bita pięściami, czy mąż lub konkubent Ci grozi, jeśli tak to w jaki sposób, czy grozi Ci pobiciem, zabiciem, wyrzuceniem z domu
- **czy tylko Ty doświadczasz w domu przemocy**, czy również Twoje dzieci są ofiarami przemocy domowej?
- **co jest przyczyną przemocy ze strony męża czy konkubenta?** Czy jest nim, np. wybuchowy charakter męża, czy może jego alkoholizm, jeśli tak to czy mąż chodzi na terapię dla osób uzależnionych od alkoholu
- **czy obawiasz się o własne życie lub zdrowie**, lub o życie lub zdrowie Twoich dzieci?
- **czy zdarzyło się byś po pobiciu przez męża lub konkubenta potrzebowała pomocy lekarskiej**, jeśli tak to u którego lekarza byłaś, czy jesteś w posiadaniu dokumentacji medycznej, np. obdukcji lekarskich?
- **czy potrafisz wskazać osoby, które były świadkami przemocy ze strony męża czy konkubenta?** Mogą to być osoby, które były naocznymi świadkami przemocy wobec Ciebie. Mogą to być również osoby, które widziały na twoim ciele ślady po pobiciu lub osoby, którym opowiedziałaś o przemocy w domu

- **czy znasz imiona i nazwiska oraz adresy osób, które były świadkami stosowanej wobec Ciebie przemocy?**

KILKA RAD w związku z czekającym Cię przesłuchaniem w charakterze pokrzywdzonej – świadka przemocy domowej:

- nie obawiaj się – Twój mąż lub konkubent nie będzie uczestniczył w tym przesłuchaniu. Na tym etapie postępowania sprawca przemocy nie zostanie nawet zawiadomiony o Twoim przesłuchaniu
- nie podpisuj protokołu przesłuchania w charakterze świadka bez jego wcześniejszego przeczytania. Powiedz Policjantowi, by odczytał Twoje zeznania lub sama je przeczytaj, dopiero potem je podpisz
- jeżeli czytając protokół przesłuchania zauważysz w nim błędy, od razu je sprostuj podczas tego samego przesłuchania – przed podpisaniem protokołu
- jeżeli po powrocie do domu przypomnisz sobie coś ważnego, o czym zapomniałaś powiedzieć w trakcie przesłuchania, wówczas złóż uzupełniające zeznania
- jeżeli po przesłuchaniu Cię w charakterze świadka, mąż lub konkubent ponownie użyje wobec Ciebie przemocy, to zgłoś się na Policję i złóż na ten temat uzupełniające zeznania.

Dowody w sprawie karnej dotyczącej przemocy domowej

Przed złożeniem na Policji zawiadomienia o przemocy domowej zastanów się nad dowodami, które potwierdzą, że Twój mąż, konkubent, rodzic czy dziecko stosuje wobec Ciebie przemoc. Tymi dowodami mogą być:

- **świadkowie**, a więc osoby, które widziały lub słyszały, jak Twój mąż lub konkubent używa wobec Ciebie przemocy lub osoby, które widziały na Twoim ciele ślady pobicia
- **nagrania zachowania sprawcy przemocy**, np. jego głosu z wyzwiskami lub groźbami pod Twoim adresem
- **ślady pobicia** opisane w protokole oględzin ciała sporządzonym przez Policję lub w dokumentacji medycznej z udzielenia Ci pomocy medycznej

A oto kilka rad, jak wskazać te dowody w zawiadomieniu o przestępstwie przemocy domowej:

- **wskazując jako dowód świadków przemocy domowej** podaj ich imiona, nazwiska oraz adres zamieszkania, a w miarę możliwości także telefon kontaktowy. Dzięki temu zostaną szybciej przesłuchani
- **wskazując jako dowód nagranie, np. głosu sprawcy przemocy** zachowaj oryginalny nośnik z zapisem nagrania oraz urządzenie nagrywające. Dla przykładu, gdy nagrałaś wyzwiska męża za pomocą telefonu komórkowego, wówczas wyjmij z telefonu i zachowaj kartę pamięci z zapisem nagrania oraz sam telefon. Umożliwi to potwierdzenie autentyczności nagrania
- **wskazując jako dowód dokumentację medyczną** z opisem doznanych przez Ciebie obrażeń ciała złóż ją w trakcie przesłuchania w charakterze świadka. Gdy nie masz całej dokumentacji medycznej, zażądaj od Policjanta jej dołączenia do akt sprawy wskazując placówkę medyczną, w której się znajduje.

Co zrobić, by Sąd lub Prokurator nakazał sprawcy przemocą domową opuszczenie mieszkania?

Nakaz opuszczenia mieszkania przez sprawcę przemocą domową to skuteczny środek usunięcia z domu agresywnego męża, partnera, rodzica czy syna i uchronienia Cię w ten sposób przed dalszą przemocą z jego strony.

Sąd lub Prokurator w postanowieniu o nakazie opuszczenia mieszkania zobowiązuje podejrzanego – sprawcę przemocą do wyprowadzenia się w wyznaczonym terminie z lokalu zajmowanego z pokrzywdzoną.

Jeżeli sprawca przemocą nie zastosuje się do orzeczonego przez Prokuratora lub Sąd nakazu opuszczenia mieszkania zajmowanego z pokrzywdzoną, wówczas:

- Prokurator powinien złożyć do Sądu wniosek o tymczasowe aresztowanie sprawcy przemocą domową

a ponadto

- Prokurator postawi sprawcy przemocą zarzut popełnienia nowego przestępstwa, gdyż nieprzestrzeganie nakazu opuszczenia mieszkania stanowi przestępstwo z art.244 k.k. zagrożone karą do 3 lat pozbawienia wolności.

Nakaz opuszczenia mieszkania może zostać zastosowany w sprawie karnej tylko wobec podejrzanego, a więc osoby, której Policjant lub Prokurator przedstawił zarzut popełnienia przestępstwa. Oznacza to, że wcześniej należy:

- zawiadomić Policję lub Prokuratora o popełnieniu na Twoją szkodę przestępstwa przemocą domową, oraz
- złożyć zeznania w charakterze świadka.

Wówczas Policja lub Prokurator postawi sprawcy przemocą zarzut popełnienia przestępstwa, co umożliwi wydanie postanowienia nakazującego mu opuszczenie mieszkania.

Pamiętaj, by nie pozostawiać tej decyzji wyłącznie w rękach Prokuratora lub Policji. **Jako osoba pokrzywdzona przestępstwem, złóż wniosek o zastosowanie wobec sprawcy przemocą środka zapobiegawczego w postaci nakazu opuszczenia mieszkania.** Najlepiej złóż go w trakcie przesłuchania w charakterze świadka. We wniosku opisz, czego obawiasz się ze strony sprawcy przemocą. Napisz również, czemu usunięcie go z mieszkania jest konieczne dla zapewnienia Tobie i dzieciom bezpieczeństwa.

Pamiętaj również, że **Policjant powinien bezzwłocznie przekazać Twój wniosek z aktami sprawy Prokuratorowi nadzorującemu dochodzenie.** Prokurator powinien w ciągu kilku dni rozpoznać złożony przez Ciebie wniosek. Dzwon i dopytuj się, co dzieje się w tej sprawie, czemu nie wydano dotąd postanowienia nakazującego podejrzanemu – sprawcy przemocą - opuszczenia mieszkania. W razie potrzeby, złóż skargę na Policjanta do jego przełożonego lub zażalenie na bezczynność Prokuratora do Sądu.

Usunięcie z mieszkania sprawcy przemocy w postępowaniu karnym i cywilnym

Usunięcie z mieszkania sprawcy przemocy **jest możliwe zarówno w postępowaniu karnym, jak i w postępowaniu cywilnym**. Którą z tych dróg postępowania wybrać?

Dla kobiety dotkniętej przemocą domową najważniejsze jest jak najszybsze pozbycie się z domu agresywnego męża lub partnera w celu uchronienia siebie oraz dzieci przed dalszą przemocą z jego strony.

Z tego punktu widzenia:

- **postępowanie karne jest skuteczniejsze w łatwych do udowodnienia przypadkach przemocy domowej**, a więc w przypadkach przemocy fizycznej potwierdzonej zeznaniami świadków oraz dokumentacją medyczną
- **postępowanie cywilne jest skuteczniejsze w przypadkach trudnych do udowodnienia**, a więc przy przemocy psychicznej, polegającej na znieważaniu, upokarzaniu kobiety, gdy nie ma ewidentnych dowodów potwierdzających przemoc.

Wybór procedury karnej lub cywilnej może zależeć także od Twojego stosunku do sprawcy przemocy.

Jeżeli chcesz uniknąć skazania męża, konkubenta czy rodzica za przestępstwo, wówczas powinnaś wybrać postępowanie cywilne, jako środek do usunięcia z domu sprawcy przemocy.

Jakie okoliczności uzasadniają eksmisję sprawcy przemocy z mieszkania w postępowaniu cywilnym?

Zgodnie z art.11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, **osoba dotknięta przemocą może złożyć do Sądu Cywilnego wniosek o nakazanie sprawcy przemocy opuszczenia zajmowanego wspólnie mieszkania**, jeżeli z powodu jego zachowania wspólne zamieszkiwanie w lokalu jest szczególnie uciążliwe.

W postępowaniu o eksmisję sprawcy przemocy z mieszkania Sąd bada następujące okoliczności:

- czy wnioskodawca, czyli osoba dotknięta przemocą, zamieszkuje ze sprawcą przemocy w jednym lokalu?
- czy wnioskodawca doświadcza przemocy ze strony uczestnika postępowania?
- czy zachowanie sprawcy przemocy czyni wspólne zamieszkiwanie szczególnie uciążliwym?

Ciężar wykazania okoliczności uzasadniających eksmisję sprawcy przemocy z mieszkania spoczywa na wnioskodawcy, a więc osobie dotkniętej przemocą domową.

W tym celu osoba doświadczająca przemocy winna posłużyć się takimi dowodami jak:

- zeznania świadków, np. sąsiadów czy policjantów którzy udzielali jej pomocy przy awanturze domowej
- dokumenty świadczące o nadużywaniu przez sprawcę przemocy alkoholu czy narkotyków
- zaświadczenia lekarskie potwierdzające doznane przez kobietę obrażenia ciała

Eksmisja z mieszkania agresywnego męża, partnera, rodziców lub dzieci w postępowaniu cywilnym

Możliwość eksmisji z mieszkania sprawcy przemocy domowej wprowadziła ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art.11a.

Zgodnie z tym przepisem **osoba dotknięta przemocą domową może złożyć do Sądu Cywilnego wniosek o nakazanie sprawcy przemocy opuszczenia zajmowanego wspólnie mieszkania jeżeli z powodu jego zachowania wspólne zamieszkiwanie w lokalu jest szczególnie uciążliwe.**

Osobą uprawnioną do złożenia wniosku o nakazanie opuszczenia mieszkania przez agresywnego męża czy partnera jest osoba dotknięta przemocą zamieszkująca ze sprawcą przemocy w jednym lokalu.

Osoba dotknięta przemocą może żądać nakazania sprawcy przemocy przez Sąd opuszczenia mieszkania **pod warunkiem wspólnego zamieszkiwania w jednym lokalu** ze sprawcą przemocy.

Warunek wspólnego zamieszkiwania w jednym lokalu przez sprawcę przemocy i jego ofiarę powinien być spełniony w dacie złożenia wniosku o eksmisję sprawcy przemocy oraz w dacie wydania przez Sąd orzeczenia.

Nie ma znaczenia do kogo należy lokal zajmowany przez sprawcę przemocy i jego ofiarę. Oznacza to, że Sąd w postępowaniu o eksmisję sprawcy przemocy z mieszkania nie bada komu przysługuje do tego mieszkania prawo własności, prawo najmu czy inny tytuł prawny do lokalu.

Czy tytuł prawny do lokalu ma znaczenie w sprawie o eksmisję sprawcy przemocy z mieszkania?

Często zdarza się, że lokal, w którym zamieszkuje kobieta dotknięta przemocą należy do jej męża, konkubenta czy rodziców stosujących wobec niej przemoc.

Chodzi tu najczęściej o sytuację, w której właścicielem lub najemcą lokalu jest sprawca przemocy domowej. Jest to powód, dla którego wiele kobiet dotkniętych przemocą nie występują do Sądu z wnioskiem o eksmisję sprawcy przemocy – błędnie zakładają, że w tej sytuacji nie mają szans na usunięcie z mieszkania sprawcy przemocy.

UWAGA: tytuł prawny do lokalu nie ma znaczenia w postępowaniu cywilnym o eksmisję z mieszkania sprawcy przemocy. W postępowaniu o eksmisję z mieszkania sprawcy przemocy Sąd nie bada do kogo należy lokal.

Sąd może nakazać sprawcy przemocy opuszczenie lokalu stanowiącego jego wyłączną własność. To samo dotyczy prawa najmu i innych tytułów prawnych do lokalu.

W postępowaniu o eksmisję sprawcy przemocy z mieszkania Sąd bada jedynie czy kobieta dotknięta przemocą domową zamieszkuje wspólnie, a więc w jednym lokalu ze sprawcą przemocy.

Wiele kobiet dotkniętych przemocą domową wyprowadza się z mieszkania zajmowanego ze sprawcą przemocy z obawy o własne życie lub zdrowie. Skutkiem tego w czasie złożenia wniosku o eksmisję z mieszkania sprawcy przemocy nie zamieszkuje już z nim w jednym lokalu. W tym jednak szczególnym przypadku, gdy zachowanie sprawcy przemocy zmusiło kobietę do ucieczki z mieszkania Sąd nie może odmówić kobiecie ochrony prawnej i oddalić jej wniosek o eksmisję sprawcy przemocy z mieszkania.

Prawa kobiety dotkniętej przemocą w postępowaniu karnym przed Sądem

Z chwilą skierowania przeciwko sprawcy przemocy domowej aktu oskarżenia sprawa trafia do Sądu. **Jeśli chcesz zachować prawa strony w postępowaniu sądowym powinnaś złożyć w Sądzie oświadczenie, że będziesz występowała w nim jako oskarżyciel posiłkowy.** Najlepiej złożyć je od razu po otrzymaniu zawiadomienia o przekazaniu sprawy z aktem oskarżenia do Sądu. Na złożenie tego oświadczenia masz czas do odczytania przez Prokuratora aktu oskarżenia na rozprawie głównej przed Sądem. Złożenie tego oświadczenia później jest nieskuteczne. Oświadczenie o wstąpieniu do sprawy w charakterze oskarżyciela posiłkowego możesz złożyć w dowolnej formie, np. w piśmie wysłanym do Sądu lub ustnie na pierwszej rozprawie głównej.

Dzięki występowaniu w roli oskarżyciela posiłkowego, jako strona postępowania sądowego, jesteś uprawniona do:

- przeglądania akt sprawy
- sporządzania kserokopii dokumentów z akt sprawy

- składania wniosków dowodowych, czyli żądania przeprowadzenia przez Sąd czynności dowodowych, np. przesłuchania wskazanych przez Ciebie świadków
- zadawania pytań przesłuchiwanym przez Sąd świadkom i biegłym
- żądania zastosowania przez Sąd wobec oskarżonego – sprawcy przemocy środków zapobiegawczych, w tym tymczasowego aresztowania, nakazu opuszczenia mieszkania czy zakazu kontaktów
- zajęcia stanowiska, co do ukarania sprawcy przemocy przez Sąd, w mowie końcowej przed wydaniem wyroku.

Jako oskarżyciel posiłkowy w postępowaniu sądowym masz również prawo do zaskarżenia większości decyzji podjętych przez Sąd, a w szczególności:

- złożenia zażalenia na odmowę zastosowania przez Sąd wobec oskarżonego – sprawcę przemocy, środków zapobiegawczych, np. tymczasowego aresztowania czy nakazu opuszczenia mieszkania
- złożenia apelacji od błędnego wyroku Sądu, np. uniewinniającego sprawcę przemocy domowej.

Prawa kobiety dotkniętej przemocą w postępowaniu przygotowawczym przed Prokuratorem

Z chwilą złożenia zawiadomienia o przestępstwie przemocy domowej stajesz się pokrzywdzoną – stroną postępowania przygotowawczego.

Jako pokrzywdzona masz prawo do:

- **składania wniosków dowodowych**, w których żądasz przeprowadzenia czynności dowodowych, np. przesłuchania świadków, dokonania oględzin i opisu doznanych przez Ciebie obrażeń ciała, zgromadzenia dokumentacji medycznej
- **uczestniczenia w czynnościach dowodowych** przeprowadzanych na Twój wniosek
- **przeglądania akt sprawy** za zgodą Prokuratora
- **sporządzania kserokopii dokumentów** z akt sprawy za zgodą Prokuratora
- **składania wniosków o zastosowanie przez Prokuratora wobec podejrzanego – sprawcy przemocy środków zapobiegawczych**, w szczególności nakazania sprawcy przemocy opuszczenia mieszkania czy zakazania mu kontaktowania się z Tobą
- **wystąpienia do Prokuratora o złożenie do Sądu wniosku o tymczasowe aresztowanie podejrzanego** – sprawcy przemocy
- **żądania wyznaczenia pełnomocnika – adwokata lub radcy prawnego z urzędu**, jeśli nie stać Cię na wyznaczenie go z własnych pieniędzy

Jako pokrzywdzona masz prawo do zaskarżania niekorzystnych dla Ciebie decyzji Policjanta lub Prokuratora prowadzącego dochodzenie:

- **postanowienia Prokuratora o odmowie zastosowania wobec podejrzanego – sprawcy przemocy środków zapobiegawczych**, np. nakazu opuszczenia mieszkania czy zakazu kontaktowania się z Tobą

- **postanowienia Prokuratora o odmowie wszczęcia dochodzenia** w sprawie przemy-
cy domowej
- **postanowienia Prokuratora o umorzeniu dochodzenia** w sprawie przemocy domo-
wej

Jak przyspieszyć postępowanie karne przeciwko sprawcy przemocy domowej?

Dla kobiety dotkniętej przemocą domową najważniejsze jest jak najszybsze pozbycie się agresywnego męża, partnera lub rodzica z mieszkania. Tylko usunięcie sprawcy przemocy ze wspólnego mieszkania gwarantuje kobiecie i jej dzieciom bezpieczeństwo oraz chroni ich przed dalszą przemocą z jego strony.

W interesie kobiety dotkniętej przemocą domową leży **jak najszybsze przedstawienie sprawcy przemocy zarzutu popełnienia przestępstwa**. Z tą chwilą sprawca przemocy staje się podejrzanym w sprawie karnej. Wiąza się z tym następujące konsekwencje:

- od momentu przedstawienia sprawcy przemocy zarzutu popełnienia przestępstwa Pro-
kurator lub Sąd może zastosować wobec niego środki zapobiegawcze, tj. tymczasowe
aresztowanie, nakaz opuszczenia mieszkania czy zakaz kontaktowania się z ofiarą
przemocy
- po przedstawieniu zarzutu popełnienia przestępstwa sprawca przemocy, który grozi
pokrzywdzonej, by zmusić ją do wycofania złożonych przez nią zeznań, powinien zo-
stać tymczasowo aresztowany.

Oto kilka rad, aby doprowadzić do szybkiego postawienia sprawcy przemocy domowej zarzutu popełnienia przestępstwa:

- złóż zawiadomienie o przemyocy domowej ustnie na Policji. Dzięki temu od razu zo-
staniesz przesłuchana w charakterze świadka tego przestępstwa
- w zawiadomieniu o przestępstwie oraz w trakcie przesłuchania w charakterze świadka
wskaż, jakie czynności dowodowe powinna przeprowadzić Policja
- wskazując świadków - podaj ich imiona nazwiska, adresy zamieszkania oraz telefony
kontaktowe, dzięki temu Policjant prowadzący dochodzenie wezwie wskazanych
przez Ciebie świadków telefonicznie, co znacznie przyspieszy postępowanie karne
- jeśli jesteś w posiadaniu dokumentów z opisem doznanych obrażeń ciała, złóż je na
Policji podczas przesłuchania w charakterze świadka
- jeśli zostałeś pobita, od razu zgłoś się na Policję z żądaniem opisanie śladów pobicia
oraz ich sfotografowania
- w zawiadomieniu o przestępstwie oraz w trakcie przesłuchania zażądaj natychmiasto-
wej ochrony poprzez tymczasowe aresztowanie lub usunięcie z mieszkania sprawcy
przemocy.

Wskaż na niebezpieczeństwo dla Twojego życia lub zdrowia ze strony sprawcy prze-
mocy w razie beczynności Policji.

Prawo cywilne i prawo rodzinne może także okazać się pomocne w walce z przemocą domową:

- Możesz zabezpieczyć się przed długami współmałżonka składając do sądu wnioski o zniesienie wspólności majątkowej. Przez fakt zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami wspólnota majątkowa – tzn., że gdy jeden ze współmałżonków zaciąga długi spłacać je muszą oboje. Zabezpiecz się przed tym.
- Możesz wystąpić do sądu z pozwem o alimenty, jeśli współmałżonek nie daje na Wasze dzieci pieniędzy. Takie pozwы są bezpłatne.
- Jeśli zdecydujesz się na rozwód lub separację sąd rozstrzygnie z kim zostaną dzieci, w jakiej wysokości mają być orzeczone alimenty na dzieci, jak będziecie korzystać z mieszkania po rozwodzie (gdy współmałżonek został skazany przez sąd karny za znęcanie się nad rodziną, masz większe szanse starać się o rozwód z orzeczeniem o jego winie - to pomoże uzyskać eksmisję w trakcie sprawy rozwodowej).
- Po uzyskaniu rozwodu lub separacji możesz umówić się z byłym współmałżonkiem, jak podzielić majątek, który posiadacie. Możecie podpisać umowę u notariusza. Jeśli macie problemy z podziałem majątku trzeba iść do sądu.
- W najbliższym ośrodku pomocy społecznej zapytaj o bezpłatne porady prawnika. Poszukaj w swoim regionie organizacji udzielających pomocy ofiarom przemocy – być może tam także dyżuruje prawnik, możesz zadzwonić do organizacji o zasięgu krajowym, które prowadzą telefoniczne dyżury prawników i psychologów.

Pamiętaj, że pozwы i wnioski do sądu składasz w 3 egzemplarzach (załączniki kserowane). Możesz je napisać odręcznie.

Do pozwu rozwodowego i pozwu o alimenty zawsze dołącz odpisy skrócone aktu małżeństwa i aktów urodzenia dzieci.

Notowanie dat i przebiegu aktów przemocy – ułatwi to osobie pokrzywdzonej składanie zeznań (bardzo łatwo zapomina się daty i godziny).